

PRACOWNIA INNOWACJI DYDAKTYCZNYCH I BADAŃ NAD EDUKACJĄ POLONISTYCZNĄ

Kierownik – prof. dr hab. Grażyna Tomaszewska

Członkowie:

Prof. UG dr hab. Dariusz Szczukowski

dr Maria Szoska

oraz uczestnicy zespołów badawczo-projektowych, w tym również doktoranci, nauczyciele i studenci

Główne zadania Pracowni realizowane są poprzez kolejne naukowe projekty badawcze oraz wyjątkowo znaczące wydarzenia naukowe związane z edukacją polonistyczną

I PROJEKT Instytutu Badań Edukacyjnych **2012-2015**: „Dydaktyka literatury i języka polskiego w gimnazjum w świetle nowej podstawy programowej”, realizowany w ramach projektu „Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III – Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.1 – Modernizacja systemu nadzoru i zarządzania w oświacie, Poddziałanie 3.1.1 – Tworzenie warunków do monitorowania ewaluacji i badań systemu oświaty

- **wygranie konkursu przez zespół merytoryczny IFP**, we współpracy z Przedsiębiorstwem Badań Społecznych w Sopocie, ogłoszonego przez IBE **na realizację projektu**, obejmującego region I: województwa pomorskie, warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie, zachodniopomorskie, podlaskie.

Kierownik merytoryczny wygranego konkursu: G. Tomaszewska; członkowie zespołu badawczego: D. Szczukowski, B. Kapela-Bagińska i doktoranci: A. Adamiec, B. Brogowska, jak również współpracujący z zespołem nauczyciele ze szkół w regionie I, obejmującym północne województwa kraju

Zadania realizowane przez zespół merytoryczny:

- a) opracowanie niekonwencjonalnych testów do badania trzech głównych poziomów uczniowskich kompetencji w gimnazjum (znaczącą rolę odgrywały zadania otwarte): odbiorem informacji, analizą i interpretacją oraz tworzeniem, wraz z:
  - ostateczną korektą testów sprawdzających uczniowskie umiejętności
  - szkoleniem koderów i pomocą w trakcie oceny uczniowskich wypowiedzi w testach
  - analizą i interpretacją wyników testów
- b) ekspercka pomoc w tworzeniu ostatecznych wariantów innych narzędzi do badań ilościowych (ankiety dla ucznia, nauczyciela, bibliotekarza, rodzica)
- c) badanie dłuższej wypowiedzi ustnej poprzez wytworzone zadanie z kluczem holistycznym
- d) wytworzenie arkusza obserwacji lekcji, obserwacje lekcji i analiza oraz interpretacja wyników badań
- e) interpretacja wszystkich wyników z badania jakościowego (obserwacji lekcji, badań w ramach FGI, wywiadów z nauczycielami, uczniami, urzędnikami, dyrektorami

szkół)

- f) analiza i interpretacja wszystkich wyników badań w regionie I
- g) współpraca z IBE, jako koordynatorem prac badawczych we wszystkich 3 regionach oraz ośrodkami uniwersyteckimi zaangażowanymi w realizację projektu: UJ, KUL, UMCS, UO, UKW
- h) tworzenie kolejnych transzy (4 w ciągu każdego roku projektu, w każdej transzy po 30 narzędzi dydaktycznych) dziesięciu rodzajów narzędzi dydaktycznych przez zespół oraz współpracujących z zespołem nauczycieli, a także organizacja seminariów warsztatowych poświęconych tej problematyce
- i) raporty końcowe dotyczące całości badań: analiza i interpretacja wyników; rekomendacje do różnych instytucji i środowisk, będące efektem wniosków wynikających z badań jakościowych i ilościowych
- j) **4. 10. 2014 - Organizacja i prowadzenie** panelu dyskusyjnego „Jak wprowadzać sferę wartości i wartościowania na lekcjach polskiego?” na spotkaniu przedstawicieli MEN, IBE, PBS, UJ, KUL, UO, UŚ i środowisk nauczycielskich; w panelu wzięli udział przedstawiciele IBE, KUL, UJ, UŚ, UAM, UO
- k) konferencja w IBE dotycząca narzędzi dydaktycznych oraz wszystkich wyników badań: IBE, Warszawa, listopad 2015.

II PROJEKT: MARIA SZOSKA

W roku akademickim **2014/2015 dr Maria Szoska** wygrała konkurs na mentora w naukowym, o charakterze wdrożeniowym, projekcie badawczym **NARZĘDZIA W DZIAŁANIU**, w ramach projektu „Optymalizacja sposobu wykorzystywania narzędzi dydaktycznych IBE w pracy lekcyjnej – wdrożenia”, realizowanym na zlecenie Instytutu Badań Edukacyjnych.

Do obowiązków mentora należało m.in.:

- merytoryczny nadzór nad wdrożeniem projektu w sześciu województwach
- merytoryczny nadzór nad pracami wdrożeniowymi ponad osiemdziesięciu nauczycieli języka polskiego z sześciu województw w kraju oraz sześcioma osobami wspierającymi nauczycielskie działania;
- wsparcie koordynatorów przedmiotowych oraz podległych członków grupy w zakresie sposobów realizacji podstawy programowej, prowadzenia lekcji, wdrażania jednostek dydaktycznych;
- nadzorowanie sposobu prowadzenia warsztatów przez podległych mentorowi członków grupy wsparcia oraz szkolenie podległych członków grupy wsparcia;
- współautorstwo raportu końcowego.

III PROJEKT: GRAŻYNA TOMASZEWSKA, DARIUSZ SZCZUKOWSKI

PROJEKT MNiSW w ramach NARODOWEGO PROGRAMU ROZWOJU HUMANISTYKI (2016-2019) „PONOWOCZESNA DYDAKTYKA POLONISTYCZNA. TEORIA I PRAKTYKA nr 0183/NPRH4/H2a/83/2016

Kierownik projektu: Grażyna Tomaszewska
Główny wykonawca: Dariusz Szczukowski

Zespół badawczy: dr Maria Szoska, dr Beata Kapela-Bagińska, dr Laura Szczepaniak-Sobczyk, dr Anna Adamiec, dr Bogumiła Brogowska, dr Małgorzata Antusiewicz, mgr Paulina Osak, mgr Natalia Grzeszczuk, mgr Karolina Pol-Srubka, dr Iwona Łapińska, dr Brygida Maciejewska oraz testujący narzędzia elektroniczne studenci (por. *Adaptacje. Szkolne użycia ponowoczesnych (anty)teorii literatury*, wyd. UG, Gdańsk 2018)

Główne zadania:

1. Krytyczna analiza różnych koncepcji dydaktyki literatury, ze szczególnym uwzględnieniem roli interpretacji i doświadczenia lekturowego w praktyce szkolnej
2. Wypracowanie projektu metodyki, będącej splotem zdobyczy ponowoczesnej humanistyki, (wiedzy literaturoznawczej, teorii kulturowych) i metodycznej, uwzględniającej specyfikę doświadczenia lektury w praktyce szkolnej
3. Wypracowanie nowej formy tekstu interpretacyjnego, z uwzględnieniem możliwości jego przełożenia na praktykę szkolną
4. Wytworzenie 96 narzędzi dydaktycznych (scenariusze, wiązki zadań do tekstu), w których do każdego wybranego tekstu podstawowego (fragmentu) zastosowano trzy różne, alternatywne w stosunku do strukturalizmu (on zdominował szkołę), strategie interpretacyjne. Wybór tekstów (fragmentów) dotyczył:
  - a) literatury klasycznej lub uznawanej za „zużyta”, nieatrakcyjną w szkolnej lekturze (A. Mickiewicz, J. Słowacki, E. Orzeszkowa, B. Prus, H. Sienkiewicz, G. Zapolska)
  - b) poezji współczesnej, w tym poezji często banalizowanej w szkolnej lekturze (przykład W. Szymborskiej)
  - c) tekstów, poprzez które kształci się wykorzystanie świadomości językowej w interpretacji
  - d) filmu, jako materiału syntetyzującego kontakt z różnymi tekstami kultury, a w szkolnej praktyce najczęściej interpretacyjnie nieobecnego, występującego w funkcji „zamiennika” lekturowego
  - e) zastosowane strategie interpretacyjne i kategorie literaturoznawcze to m.in.: hermeneutyka, intertekstualność, narratologia, zwrot afektywny, dekonstrukcja, kognitywizm, językowy obraz świata, antropologia kulturowa, etyka czytania, psychoanaliza, , postkolonializm, nowy historyzm, antropologia widowisk, antropologia literatury, antropologia obrazu filmowego
5. Dwukrotne przetestowanie wytworzonych 96 narzędzi w 12 pomorskich szkołach: przez autora narzędzi i przez nauczyciela uczącego w testowanej szkole
6. Opracowanie materiału sprawdzającego na wybranej próbie efektywność i atrakcyjność wytworzonych narzędzi dydaktycznych w środowisku szkolnym
7. Stworzenie utworów elektronicznych, będących efektem testowania wybranych narzędzi e-learningowych w celu sprawdzenia ich atrakcyjności i efektywności w pogłębianiu umiejętności analityczno-interpretacyjnych

8. Publikacja 5 tomów monografii PONOWOCZESNA DYDAKTYKA POLONISTYCZNA. TEORIA I PRAKTYKA, pod red. G. B. Tomaszewskiej i D. Szczukowskiego, ukazującej efekty badań projektowych:

Tom I: Laura Szczepaniak-Sobczyk, *E-learning w edukacji humanistycznej*, Wyd. UG, Gdańsk 2016

Tom 2: *Adaptacje. Szkolne użycia ponowoczesnych (anty)teorii literatury*, red. G. B. Tomaszewska, D. Szczukowski, Wyd. UG, Gdańsk 2018

Tom 3: Maria Szoska, *Trudna obecność. Film w edukacji polonistycznej a interpretacja*, Wyd. UG, Gdańsk 2019

Tom 4: Grażyna B. Tomaszewska, *Praktyki czytania. Ponowoczesna interpretacja a szkoła*, Wyd. UG, Gdańsk 2019

Tom 5: Dariusz Szczukowski, *Praktykowanie lektury*, Wyd. UG, Gdańsk 2019

Serię PDP można pobrać na stronie:

<https://wydawnictwo.ug.edu.pl/kategoria-produktu/serie-wydawnicze/p/ponowoczesna-dydaktyka-polonistyczna-teoria-i-praktyka/>

9. Redakcja numeru czasopisma „Jednak książki – ponowoczesne lekcje polskiego – rozpoznania i propozycje” (G. B. Tomaszewska, D. Szczukowski) 2018, nr 10.

<https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/JednakKsiazki/issue/view/155>

IV MARIA SZOSKA – 2021

Laureatka grantu UGrants-first w roku 2021, w ramach którego zrealizowała projekt „Pionierzy edukacji filmowej w dwudziestoleciu międzywojennym”. Grant miał przygotować autorkę do złożenia wniosku w ramach konkursu „Sonata 17” prowadzonego przez Narodowe Centrum Kultury. Uzyskane wsparcie finansowe pozwoliło na zakup sprzętu informatycznego, literatury, materiałów biurowych oraz na pokrycie kosztów tłumaczenia na język angielski artykułu „Zapomniana karta. O inicjatywach wprowadzania filmu do szkół”. W trakcie grantu laureatka odbyła kwerendę, dokonała rozpoznania w archiwaliach w celu zebrania i opracowania materiału potrzebnego do napisania monografii.

Projektowana monografia miała być poświęcona działalności pionierów edukacji filmowej w Polsce, którzy nie tylko o filmie pisali, ale zarazem podejmowali konkretne działania mające na celu edukowanie młodzieży, a niekiedy i całego społeczeństwa. Większość z tych inicjatyw została zapomniana; lakoniczne wzmianki pojawiają się jedynie w hasłach encyklopedycznych poświęconych filmowi oświatowemu czy w rozproszonych w różnych czasopismach artykułach.

Spojrzenie z perspektywy współczesnej na dawne inicjatywy pozwoliłoby pokazać, jak wielkie obawy związane z obecnością filmu stopniowo przeradzały się w nadzieje budowania za jego pomocą społeczeństwa obywatelskiego czy narodowej wspólnoty, a wreszcie uznano go za środek do przeciwstawienia się propagandzie i manipulacji, zwłaszcza w obliczu nadciągającej wielkiej katastrofy – II wojny światowej.

**V W związku z organizacją V KONGRESU DYDAKTYKI POLONISTYCZNEJ –
„KULTURA SOLIDARNOŚCI W PRZESTRZENI EDUKACYJNEJ”: 19-22. 10.2022**

Komitet organizacyjny:

Grażyna Tomaszewska – przewodnicząca

Dariusz Szczukowski

Maria Szoska

Zofia Pomirska

Monika Ewa Pomirska

Beata Kapela-Bagińska

- a) Pozyskiwanie środków na współorganizację Kongresu: Wnioski i Umowy
  - Wniosek o finansowanie konferencji naukowej w roku 2022 – złożony do Komitetu Nauk o Literaturze PAN, nr Wniosku K62/2022; kierownik: G. Tomaszewska
  - Umowa z Województwem Pomorskim, reprezentowane przez Panią Ewę Furche – p.o. Dyrektora Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli
  - Umowa o współorganizacji i obniżeniu kosztów wynajmu z Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku
  - Umowa z Gminą Miasta Gdańska, reprezentowaną przez Monikę Chabior - Zastępczynię Prezydenta Miasta Gdańska ds. rozwoju społecznego i równego traktowania
  - Umowa z Instytutem Kultury Miejskiej w Gdańsku, reprezentowanym przez Dyrektora Aleksandrę Szymańską
  - Umowa z Polskim Towarzystwem Studiów Nad Europejskim Romantyzmem w Gdańsku, reprezentowane przez Mirosławę Modrzewską – przewodniczącą Zarządu Towarzystwa
- b) projekt Ministerstwa Edukacji i Nauki „**Doskonała Nauka**”; kierownik projektu: Dariusz Szczukowski

Ogólny cel i program Kongresu: skupienie środowiska naukowego oraz nauczycieli do namysłu nad kluczowymi problemami współczesnej edukacji i świata (około 200 uczestników: pracowników naukowych oraz nauczycieli):

- a) Dzień pierwszy: Europejskie Centrum Solidarności; temat przewodni: „W poszukiwaniu pierwszego języka”
- b) Dzień drugi: Instytut Filologii Polskiej, Teatr Szekspirowski; temat przewodni: „Przeciwko wykluczeniom”
- c) Dzień trzeci: Instytut Filologii Polskiej, BUG; temat przewodni: Solidarność jako ludzkie być albo nie być”
- d) Dzień czwarty: Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli; zajęcia warsztatowe

Publikacja tomów pokongresowych: (przewidziana na rok 2024)

- a) Tom pierwszy: „Kultura solidarności w przestrzeni edukacyjnej. W poszukiwaniu pierwszego języka”
Redakcja naukowa: G. B. Tomaszewska, D. Szczukowski, M. Szoska
- b) Tom drugi: „Kultura solidarności w przestrzeni edukacyjnej. Nasze być albo nie być”
Redakcja naukowa: G. B. Tomaszewska, E. M. Pomirska, Z. Pomirska

